

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Географічний факультет
Кафедра економічної і соціальної географії імені професора Олега Шаблія

Затверджено

на засіданні кафедри економічної
і соціальної географії імені професора Олега Шаблія
географічного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від «30» серпня 2023 р.)

Завідувач кафедри доц. Гудзеляк І. І.

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«ГЕОІСТОРИЧНА КОМПОНЕНТА В ШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ»,
що викладається в межах ОПП Середня освіта (Географія)
другого (магістерського) рівня вищої освіти
для здобувачів предметної спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія)

Львів 2023

Назва курсу	Геоісторична компонента в шкільній освіті
Адреса викладання курсу	Географічний факультет, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. П. Дорошенка, 41, м. Львів, 79000, Україна
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Географічний факультет. Кафедра економічної і соціальної географії імені професора Олега Шаблія
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	01 Освіта/Педагогіка 014.07 Середня освіта (Географія) Предметна спеціальність: 014.07 Середня освіта (Географія)
Викладачі курсу	<i>Влах Мирослава Романівна</i> , канд. геогр. наук, доцент кафедри економічної і соціальної географії імені професора Олега Шаблія
Контактна інформація викладачів	myroslava.vlakh@lnu.edu.ua, mvlakhr@ukr.net, https://geography.lnu.edu.ua/employee/vlah-myroslava-romanivna тел. моб. 066-741-97-35
Консультації з курсу відбуваються	Консультації в день проведення лекційно-семінарських занять. Також можливі онлайн-консультації через Zoom або Microsoft Teams. Для погодження часу онлайн-консультацій потрібно писати на електронну пошту викладача.
Сторінка курсу	https://geography.lnu.edu.ua/academics/master/education-geography-master
Інформація про курс ЄДВВС магістрів географічного факультету	Навчальна дисципліна «Геоісторична компонента в шкільній освіті» є вибірковою дисципліною циклу професійної та практичної підготовки, яка розроблена на кафедрі економічної і соціальної географії імені професора Олега Шаблія ЛНУ ім. Івана Франка в рамках освітньої програми підготовки магістра з предметної спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія) та викладається на денній і заочній формах навчання в 3 семестрі в обсязі 3-х кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація курсу	Міждисциплінарна навчальна дисципліна «Геоісторична компонента в шкільній освіті» обґрунтовує теоретичні та методичні підстави використання геоісторичного матеріалу (історія становлення і розвитку теорії і методології географії, хронологія географічних відкриттів, імена дослідників і науковців, заснування географічних інституцій, історична регіоналістика) за навчальною програмою шкільної освіти (географія, історія), розкриває важливість геоісторичного методу для розуміння сучасної наукової картини Світу. Вивчення дисципліни поглиблює знання, діяльнісний, оцінно-ціннісний компоненти навчально-пізнавальної діяльності учнів з таких розділів курсу «Географії» базової середньої школи: «Розвиток географічних знань про Землю» (6 кл.), «Відкриття, дослідження та освоєння материків» (7 кл.), «Географічні відомості про територію України в минулому, імена її дослідників» (8 кл.), «Формування території України» (8 кл.), «Політична карта світу» (8 кл.), а також загальної середньої освіти – «Загальні закономірності географічної оболонки Землі», «Загальні суспільно-географічні закономірності світу» (9–10 кл.).
Мета та цілі курсу	<i>Мета:</i> <ul style="list-style-type: none"> сформувати у студентів-магістрів здатність до застосування інтегративного геоісторичного знання та геоісторичного методу в освітній діяльності в середній школі; розкрити історичний контекст розвитку географії як науки і навчальної дисципліни, географічного назовництва, становлення і розвитку географічної термінології. Відповідно до освітньо-професійної програми вивчення дисципліни сприяє набуттю здобувачем вищої освіти таких компетентностей: ЗК 1. Здатність застосування знання у практичних ситуаціях. ЗК 4. Здатність виявляти та вирішувати проблеми у сфері професійної діяльності, бути критичним і самокритичним. ЗК 5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) та приймати обґрунтовані рішення. ФК 8. Здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності.

	<p>ФК 11. Здатність до моделювання змісту навчання, формування в учнів ключових компетентностей та здійснення інтегрованого навчання.</p> <p>ФК 13. Здатність до конструктивної та безпечної взаємодії з учасниками освітнього процесу.</p> <p>ПК 16. Здатність усвідомлювати та інтегрувати концептуальні природничо-географічні, суспільно-географічні, картографічні, психолого-педагогічні знання та навички.</p> <p><i>Завдання:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> розкрити міждисциплінарну сутність поняття «геоісторія»; висвітлити змістові і методичні аспекти використання геоісторичної компоненти в шкільній освіті, зокрема на уроках географії, історії, української мови і літератури; ознайомити з програмною і позапрограмною джерельною базою вивчення геоісторичної компоненти в шкільній освіті (писемні тексти, картографічні твори, Інтернет-джерела).
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p>Базова:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Влах М.</i> Античні витоки сучасної географії: концептуальний підхід / М. Влах // Історія української географії : всеукр. наук.-теор. часопис. – 2017. – Вип. 35. – С. 56–63. 2. <i>Влах М. Р.</i> Вербальна наукова мова географії: історичний контекст / М. Р. Влах // Історія української географії: всеукр. наук.-теор. часопис. – 2017. – Вип. 36. – С. 74–80. 3. <i>Влах М.</i> Вербальна мова суспільної географії: становлення і розвиток : монографія / М. Влах. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. – 488 с. 4. <i>Влах М.</i> Геродот як предтеча географічного українознавства. Історико-географічні дослідження в Україні : зб. наук. праць. / М. Влах. – Київ : Ін-т історії НАН України, 2019. – Вип. 14. – С. 7–17. 5. <i>Влах М.</i> Історія географії : навч. посіб. / М. Влах; 2-е вид., доп. і перероб. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. – 338 с. 6. <i>Влах М.</i> Теорія і методологія географічної науки: навч. посіб. / М. Влах, Л. Котик. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. – 344 с. 7. <i>Кобернік С. Г.</i> Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах : посіб. для вчителя / С. Г. Кобернік, Р. Ф. Коваленко, О. Я. Скуратович. – Київ : Навч. книга, 2005. – 319 с. 8. <i>Лаврук М. М.</i> Методика навчання географії: практична і самостійна робота студентів : навч.-метод. посіб. / М. М. Лаврук. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. – 136 с. 9. Навчальні програми, підручники, навчально-методичні посібники, рекомендовані МОН. URL: https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programipidruchniki-ta-navchalno-metodichni-posibniki-rekomendovani-mon. 10. <i>Топузов О. М.</i> Загальна методика навчання географії : підручник / О. М. Топузов, В. М. Самойленко, Л. П. Вішнікіна. – Київ : Картографія, 2012. – 512 с. 11. <i>Шаблій О. І.</i> Основи загальної суспільної географії: підручник / О. І. Шаблій. – Львів : Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 444 с. 12. <i>Шаблій О. І.</i> Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії / О. І. Шаблій. – Львів : Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2001. – 744 с. <p>Допоміжна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Атлас України й суміжних країв / [за заг. ред. В. Кубійовича]. – Львів : Укр. видав. ін-т, 1937. – 113 с. 2. <i>Бродель Ф.</i> Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV–XVIII ст. / пер. з фр. Григорій Філіпчук. Т. 1. – Структура повсякденності: можливе і неможливе. – Київ : Основи, 1995. – 543 с.; Т. 2. – Ігри обміну. – Київ : Основи, 1997. – 585 с.; Т. 3. – Час світу. – Київ : Основи, 1998. – 631 с. 3. <i>Верменич Я.</i> Від історичної географії до геоісторії: парадигми зближення / Я. Верменич // Історико-географічні дослідження в Україні: зб. наук. пр. – 2015. – Ч. 13. – С. 11–26. 4. <i>Верменич Я. В.</i> Історична регіоналістика: навч. посіб. / Я. Верменич [відп. ред. В. А. Смолій. МОН України; НАН України. Ін-т історії України]. – Київ : Ін-т історії України, 2014. – 412 с.

5. *Верменич Я. В.* Локальна історія як науковий напрям: традиції й інновації / Я. Верменич [наук. ред. В. А. Смолій. НАН України. Ін-т історії України, Сектор теоретико-методологічних проблем історичної регіоналістики]. – Київ : Ін-т історії України, 2012. – 284 с.
6. Географічна енциклопедія України: в 3-х томах / [ред. кол.: О. М. Маринич (відповід. ред.) та ін.]. – Київ : УРЕ. – 1989–1993.: Т. 1. – 1989. – 416 с.; Т. 2. – 1990. – 460 с.; Т. 3. – 1993. – 480 с.
7. Географічний фактор в історичному процесі : зб. наук. праць / відпов. ред. В. П. Шевченко. – Київ : Наук. думка, 1990. – 178 с.
8. *Даймонд Дж.* Зброя, мікроби і сталь. Витоки нерівностей між народами / Дж. Даймонд. – Київ : КМ-Букс, 2018. – 544 с.
9. *Дністрянський М. С.* Вступ до історичної географії України: цикл лекцій / М. С. Дністрянський. – Львів : Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2007. – 44 с.
10. *Дністрянський М. С.* Геополітика : навч. посіб. / М. С. Дністрянський. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. – 436 с.
11. *Жупанський Я. І.* Історія географії в Україні : навч. посіб. – Львів : Світ, 1997. – 264 с.
12. *Заставний Ф. Д.* Україна. Природа, населення, економіка / Ф. Д. Заставний. – Львів : Априорі, 2011. – С. 349–388.
13. *Заставний Ф. Д.* Українські етнічні землі / Ф. Д. Заставний. – Львів : Світ, 1993. – 176 с.
14. *Корнус О. Г.* Історична географія : навч. посіб. / О. Г. Корнус. – Суми : Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2013. – 156 с.
15. *Котляр Ю. В.* Історична географія. Спецкурс з історії : навч. посіб. / Ю. В. Котляр. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. – 216 с.
16. *Круль В. П.* Теорія і методологія географічної науки (ретроспективний огляд до 70–80-х рр. ХХ століття). – Чернівці : Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2018. – 344 с.
17. Новітня українська суспільна географія [Текст] : хрестоматія для студ. геогр. та екон. ф-тів і ф-тів міжнародних відносин / упоряд. О. Шаблій ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, Наукове Товариство ім. Шевченка. – Львів : Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2007. – 1008 с.
18. *Олійник Я. Б.* Географічна наука в Україні: становлення і розвиток / Я. Б. Олійник. – Київ : Ніка-Центр, 2007. – 148 с.
19. *Ровенчак І. І.* Географія культури : проблеми теорії, методології та методики дослідження : монографія / І. І. Ровенчак. – Львів : Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – 240 с.
20. *Рудницький С.* Про становище історичної географії в системі сучасного землезнання / С. Рудницький // Зап. іст.-філол. відділу ВУАН. – 1927. – Кн. 13–14.
21. *Савчук І. Г.* Розвиток господарської діяльності на території сучасної України у просторі і часі / І. Г. Савчук [за ред. В. Смолія. НАН України. Ін-т історії України, Ін-т географії]. – Київ : Ін-т історії України, 2019. – 210 с.
22. *Савчук І.* Становлення геоісторії як міждисциплінарного напрямку у суспільних науках Франції другої половини ХХ ст. / І. Савчук // Український історичний журнал. – 2021. – № 2. – С. 153–166.
23. Соціально-економічна географія України : навч. посіб. / за ред. Шаблія О. І. [вид. 2-е, перероб. і доп.]. – Львів : Світ, 2000. – 680 с.
24. *Харарі Ю. Н.* Sapiens: Людина розумна. Коротка історія людства / Ю. Н. Харарі. – Київ : BookChef, 2021. – 544 с.
25. *Щодра О.* Історична географія: еволюція поглядів на предмет і завдання студій / О. Щодра // Вісник Львівського університету. Сер. історична. – 2013. – Вип. 48. – С. 282–296.
26. *Щодра О.* Історична географія України від найдавніших часів до кінця ХVІІІ століття : навч. посіб. / О. Щодра. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2016. – 298 с.

Інформаційні ресурси:

1. Інститут географії НАН України. URL: <https://igu.org.ua>.
2. Навчальні програми, підручники, навчально-методичні посібники, рекомендовані МОН. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programipidruchniki-ta-navchalno-metodichni-posibniki>

	<p>rekomendovaní-mon.</p> <p>3. Новини та матеріали з географії, блоги географів, географічний форум, наукові статті з географії. URL: http://www.geograf.com.ua.</p> <p>4. Савчук І. Г. Словник суспільної географії / І. Г. Савчук. URL: https://geohub.org.ua/geography.</p> <p>5. Geography Wiki. URL: http://geographyexpert.wikia.com.</p> <p>6. International Geographical Union. URL: http://igu-online.org.</p>
Тривалість курсу	<p>90 годин.</p> <p><i>Денна форма навчання:</i> 24 год. аудиторні, з них 16 год. – лекційні, 8 год. – семінарські заняття та 66 год. самостійної роботи.</p> <p><i>Заочна форма навчання:</i> 12 год. аудиторні, з них 8 год. – лекційні, 4 год. – семінарські та 78 год. самостійної роботи.</p>
Обсяг курсу	3 кредити
Очікувані результати навчання	<p>Очікувані результати навчання згідно з освітньою програмою:</p> <p>ПРН 15. Розуміє концептуальні засади та основні теоретико-методологічні проблеми природничої, антропогенної, суспільної географії, картографії та геоінформаційних технологій, методики навчання географії та профільної географії на рівні новітніх наукових здобутків.</p> <p>ПРН 16. Обирає шляхи розв'язання практичних задач у професійній діяльності з методики профільного навчання географії та позанавчальної роботи, творчо застосовує методи формування ключових і предметних географічних компетентностей здобувачів у закладах освіти різного типу.</p> <p>ПРН 17. Знає та застосовує поняттєво-концептуальний апарат географії, теоретичні й емпіричні досягнення психології, педагогіки та методики навчання географії, що дозволяє пов'язувати й порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії та освітнього процесу з географії, організувати дослідницьку роботу.</p> <p>ПРН 18. Обгрунтовує вибір сучасних методів і технологій прикладних географічних досліджень, профільного навчання географії, позанавчальної роботи зі здобувачами освіти, володіє методикою географічних досліджень, необхідних для організації практичних занять з географії та позашкільної роботи, демонструє вміння організувати дослідницьку роботу здобувачів освіти.</p> <p>ПРН 19. Обирає форми та методи організації освітнього процесу з орієнтацією на світовий і національний рівень, володіє вміннями працювати в глобальному інформаційному середовищі за фахом, підбирати спеціальну літературу та картографічні твори.</p> <p>ПРН 20. Демонструє володіння спеціалізованими вміннями та навичками розв'язання проблем сучасної географічної науки, педагогіки, психології, методики навчання географії, які є необхідними для проведення наукових досліджень, провадження інноваційної наукової та педагогічної діяльності.</p> <p>ПРН 21. Здійснює відбір, аналіз, представлення і поширення географічної інформації, використовуючи різноманітні письмові, усні та візуальні засоби, картографічні методи, інформаційно-комунікаційні технології.</p> <p>Після завершення курсу студент повинен:</p> <p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • систему геоісторичного знання у шкільних курсах природничої і суспільної географії, історії, української і зарубіжної літератури; • геоісторичне джерелознавство; способи пошуку, опрацювання, систематизації, представлення та передавання геоісторичної інформації за допомогою традиційних та інформаційних технологій; • геоісторичні аспекти формування вербальної мови географії, розвитку топоніміки і картографії. <p>уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовувати історико-географічний світогляд в межах фахової освітньої діяльності, зокрема щодо єдності логічного і історичного принципів пізнання і навчання; • застосовувати міждисциплінарний підхід у процесі вивчення природничої і суспільної географії, історії, української і зарубіжної літератури в середній школі; • аналізувати історичний контекст зв'язків та взаємодії природних і соціально-економічних явищ; історико-географічні передумови сучасного

	<p>суспільного розвитку;</p> <ul style="list-style-type: none"> • застосовувати геоісторичний метод для пояснення особливостей природничо- та суспільно-історичного матеріалу шкільної освіти; • розкривати зв'язок між географічним назовництвом, географічною термінологією та історичним контекстом їхнього становлення і розвитку.
Ключові слова	Географія, історія, геоісторія, географічна освіта, історична географія, історія географії.
Формат курсу	Очний, дистанційний. Проведення лекційних і семінарських занять.
Теми	<p style="text-align: center;">Перший змістовий модуль «Науково-теоретичні і методичні засади навчальної дисципліни «Геоісторична компонента в шкільній освіті»»</p> <p>Тема 1. Зміст і завдання навчальної дисципліни «Геоісторична компонента в шкільній освіті».</p> <p>Тема 2. Геоісторичний метод навчання в системі шкільної освіти.</p> <p>Тема 3. Геоісторичне джерелознавство.</p> <p>Тема 4. Геоісторичні аспекти формування вербальної мови освіти і науки.</p> <p style="text-align: center;">Другий змістовий модуль «Геоісторичний підхід до вивчення окремих тем шкільної освіти»</p> <p>Тема 5. Античні витоки сучасної географічної освіти і науки.</p> <p>Тема 6. Вивчення в середній школі історії формування загальногеографічної карти світу.</p> <p>Тема 7. Геоісторичний підхід до вивчення глобального політичного простору в середній школі.</p> <p>Тема 8. Історична регіоналістика в шкільній освіті.</p>
Підсумковий контроль, форма	Залік
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з географії, історії та педагогіки, з магістерського курсу «Міждисциплінарний підхід у навчанні географії в школі».
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Використовуються такі методи навчання: а) словесні – лекція, пояснення, бесіда; б) наочні – ілюстрування лекційного матеріалу картосхемами, рисунками, фотографіями, слайдами; в) інтерактивні (мозковий штурм, кейсів, проблемний виклад матеріалу).
Необхідне обладнання	Персональний комп'ютер, програма Office 365
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання знань відбувається за 100-бальною шкалою.</p> <p>Бали нараховуються за таким співвідношенням:</p> <p><i>семінарські заняття:</i> 4 заняття по 5 балів за кожне; максимальна кількість балів – 20 (20 % семестрової оцінки);</p> <p><i>змістові модулі:</i> два змістові модулі по 20 балів за відкриті тестові завдання; максимальна кількість балів – 40 (40 % семестрової оцінки);</p> <p><i>індивідуальне науково-дослідне завдання</i> – максимальна кількість балів – 40 (40 % семестрової оцінки).</p> <p>Підсумкова максимальна кількість балів – 100.</p> <p><i>Відвідування занять.</i> Обов'язкова присутність студентів на лекціях і семінарських заняттях.</p> <p><i>Політика щодо крайдат і перескладання.</i> Семінарські заняття, які відпрацьовуються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижчими балами. Перескладання модулів відбувається лише за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).</p> <p><i>Академічна доброчесність.</i> Очікувано, що роботи студентів будуть оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність покликань на використані джерела, фальсифікація джерел, списування будуть вважатися випадками академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в практичній роботі студента є підставою для її незарахування.</p> <p>Списування під час модульного опитування заборонені.</p>
Питання до заліку чи іспиту	Питання формуються відповідно до програми силабусу.
Опитування	Анкету для оцінювання якості курсу буде надано після його завершення.

Структура курсу

2.	<p>Геоісторичний метод навчання в системі шкільної освіти</p> <p>1. Сутність геоісторичного методу як історичної просторово-часової синхронізації взаємодії людини і природи (Ф. Бродель).</p> <p>2. Природнича історія Землі та її відображення в шкільній освіті.</p> <p>Геохронологічна школа. Антропоцен. Етимологія назв як засіб вивчення географічної карти.</p> <p>3. Методичні підходи до періодизації історії людства (історико-хронологічний, географічний, формаційний, цивілізаційний).</p> <p>4. Роль інновацій у цивілізаційному розвитку людства.</p>	Лекція	<p>1. <i>Бродель Ф.</i> Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV–XVIII ст. / пер. з фр. Григорій Філіпчук. Т. 1. – Структура повсякденності: можливе і неможливе. – Київ : Основи, 1995. – 543 с.; Т. 2. – Ігри обміну. – Київ : Основи, 1997. – 585 с.; Т. 3. – Час світу. – Київ : Основи, 1998. – 631 с.</p> <p>2. <i>Влах М.</i> Історія географії : навч. посіб. / М. Влах; 2-е вид., доп. і перероб. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. – С. 10–15.</p> <p>3. <i>Даймонд Дж.</i> Зброя, мікроби і сталь. Витоки нерівностей між народами / Дж. Даймонд. – Київ : КМ-Букс, 2018. – 544 с.</p> <p>4. Навчальні програми, підручники, навчально-методичні посібники, рекомендовані МОН. URL: https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programipidruchniki-ta-navchalno-metodichni-posibniki-rekomendovani-mon.</p> <p>5. <i>Ровенчак І. І.</i> Географія культури : проблеми теорії, методології та методики дослідження : монографія / І. І. Ровенчак. – Львів : Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – 240 с.</p> <p>6. <i>Савчук І. Г.</i> Розвиток господарської діяльності на території сучасної України у просторі і часі / І. Г. Савчук [за ред. В. Смолія. НАН України. Ін-т історії України, Ін-т географії]. – Київ : Ін-т історії України, 2019. – С. 9–10.</p> <p>7. <i>Савчук І.</i> Становлення геоісторії як міждисциплінарного напрямку у суспільних науках Франції другої половини ХХ ст. / І. Савчук // Український історичний журнал. – 2021. – № 2. – С. 153–166.</p> <p>8. <i>Харарі Ю. Н.</i> Sapiens: Людина розумна. Коротка історія людства / Ю. Н. Харарі. – Київ : BookChef, 2021. – 544 с.</p> <p>9. <i>Щодра О.</i> Історична географія: еволюція поглядів на предмет і завдання студій / О. Щодра // Вісник Львівського університету. Сер. історична. – 2013. – Вип. 48. – С. 282–296.</p> <p>10. <i>Щодра О.</i> Історична географія України від найдавніших часів до кінця ХVІІІ століття : навч. посіб. / О. Щодра. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2016. – С. 5–25.</p>	(2 год. / 2 год.)	До наступного заняття
		Самостійна робота		Опрацювати питання лекції з рекомендованої літератури. (6 год. / 13 год.)	
3.	<p>Геоісторична методологія дослідження цивілізаційного розвитку людства в системі шкільної освіти</p>	Семінарське заняття	<p>1. <i>Бродель Ф.</i> Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV–XVIII ст. / пер. з фр. Григорій Філіпчук. Т. 1. – Структура повсякденності: можливе і неможливе. – Київ : Основи, 1995. – 543 с.; Т. 2. – Ігри обміну. – Київ : Основи, 1997. – 585 с.; Т. 3. – Час світу. – Київ : Основи, 1998. – 631 с.</p>	(2 год. / 2 год.)	До наступного заняття
				1. Сутність поняття «суспільний розвиток».	
				2. Географічний детермінізм як методологічна основа історичної	

			<p>2. <i>Влах М.</i> Вербальна мова суспільної географії: становлення і розвиток : монографія / М. Влах. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. – С. 287–301.</p> <p>3. <i>Влах М.</i> Історія географії : навч. посіб. / М. Влах; 2-е вид., доп. і перероб. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. – С. 10–15.</p> <p>4. <i>Даймонд Дж.</i> Зброя, мікроби і сталь. Витоки нерівностей між народами / Дж. Даймонд. – Київ : КМ-Букс, 2018. – 544 с.</p> <p>5. Навчальні програми, підручники, навчально-методичні посібники, рекомендовані МОН. URL: https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programipidruchniki-ta-navchalno-metodichni-posibniki-rekomendovani-mon.</p> <p>6. <i>Ровенчак І. І.</i> Географія культури : проблеми теорії, методології та методики дослідження : монографія / І. І. Ровенчак. – Львів : Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – 240 с.</p> <p>7. <i>Савчук І. Г.</i> Розвиток господарської діяльності на території сучасної України у просторі і часі / І. Г. Савчук [за ред. В. Смолія. НАН України. Ін-т історії України, Ін-т географії]. – Київ: Ін-т історії України, 2019. – С. 9–10.</p> <p>8. <i>Савчук І.</i> Становлення геоісторії як міждисциплінарного напрямку у суспільних науках Франції другої половини ХХ ст. / І. Савчук // Український історичний журнал. – 2021. – № 2. – С. 153–166.</p> <p>9. <i>Харарі Ю. Н.</i> Sapiens: Людина розумна. Коротка історія людства / Ю. Н. Харарі. – Київ : BookChef, 2021. – 544 с.</p> <p>10. <i>Щодра О.</i> Історична географія: еволюція поглядів на предмет і завдання студій / О. Щодра // Вісник Львівського університету. Сер. історична. – 2013. – Вип. 48. – С. 282–296.</p> <p>11. <i>Щодра О.</i> Історична географія України від найдавніших часів до кінця ХVІІІ століття : навч. посіб. / О. Щодра. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2016. – С. 5–25.</p>	<p>географії і геоісторії на класичному етапі розвитку науки.</p> <p>3. Концепція глобальної історії, історичного часу («довгої тривалості») Ф. Броделя як діалектика простору і часу.</p> <p>4. Використання в шкільній географії ідей коеволуційного, збалансованого, гармонійного розвитку суспільства і природи.</p>	
		Самостійна робота		(6 год. / 13 год.)	
4.	<p>Геоісторичне джерелознавство</p> <p>1. Поняття про геоісторичне джерелознавство.</p> <p>2. Система геоісторичного джерелознавства.</p> <p>2.1. Історія становлення і розвитку землезнання.</p> <p>2.2. Історія заснування і діяльності географічних інституцій.</p>	Лекція	<p>1. Атлас України й сумежних країв / [за заг. ред. В. Кубійовича]. – Львів : Укр. видав. ін-т, 1937. – 113 с.</p> <p>2. <i>Влах М.</i> Історія географії : навч. посіб. / М. Влах; 2-е вид., доп. і перероб. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. – С. 10–15.</p> <p>3. Інститут географії НАН України. URL: https://igu.org.ua.</p> <p>4. Навчальні програми, підручники, навчально-методичні посібники, рекомендовані МОН. URL: https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-</p>	(2 год. / –)	До наступного заняття

	2.3. Історична картографія та її використання в шкільній освіті. 2.4. Географічна біографістика. 2.5. Топонімія	Самостійна робота	serednya-osvita/navchalni-programipidruchniki-ta-navchalno-metodichni-posibniki-rekomendovani-mon. 5. Новітня українська суспільна географія [Текст] : хрестоматія для студ. геогр. та екон. ф-тів і ф-тів міжнар. відносин / упоряд. О. Шаблій ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, Наукове Товариство ім. Шевченка. – Львів : Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2007. – 1008 с. 6. <i>Ровенчак І.</i> Географічна комісія Наукового товариства ім. Шевченка / І.Ровенчак // Наукове товариство імені Шевченка. Енциклопедія. Т. 3. Вес-Глин. – Львів, 2016. – С. 542-545.	Опрацювати питання лекції з рекомендованої літератури. (6 год. / –)	
5.	Українське геоісторичне джерелознавство	Семінарське заняття	1. Атлас України й сумежних країв / [за заг. ред. В. Кубійовича]. – Львів : Укр. видав. ін-т, 1937. – 113 с. 2. <i>Влах М.</i> Історія географії : навч. посіб. / М. Влах; 2-е вид., доп. і перероб. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. – С. 10–15. 3. Інститут географії НАН України. URL: https://igu.org.ua . 4. Навчальні програми, підручники, навчально-методичні посібники, рекомендовані МОН. URL: https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programipidruchniki-ta-navchalno-metodichni-posibniki-rekomendovani-mon . 5. Новітня українська суспільна географія [Текст] : хрестоматія для студ. геогр. та екон. ф-тів і ф-тів міжнар. відносин / упоряд. О. Шаблій ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, Наукове Товариство ім. Шевченка. – Львів : Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2007. – 1008 с. 6. <i>Ровенчак І.</i> Географічна комісія Наукового товариства ім. Шевченка / І.Ровенчак // Наукове товариство імені Шевченка. Енциклопедія. Т. 3. Вес-Глин. – Львів, 2016. – С. 542-545.	(2 год. / 2 год.) 1. Діяльність Південно-Західного відділення Російського географічного товариства (1873–1876). 2. Створення і діяльність Географічної комісії НТШ (1929–2023). 3. Організація Українського науково-дослідного інституту географії і картографії (1927–1934). 4. Організаційна структура і напрями діяльності Інституту географії НАНУ. 5. Внесок О. Шаблія у становлення і розвиток української географічної біографістики	До наступного заняття
		Самостійна робота		(6 год. / 13 год.)	
6.	Геоісторичні аспекти формування вербальної мови освіти і науки 1. Єдність синхронного і діахронного вимірів формування вербальної	Лекція	1. <i>Влах М. Р.</i> Вербальна наукова мова географії: історичний контекст / М. Р. Влах // Історія української географії: всеукр. наук.-теор. часопис. – 2017. – Вип. 36. – С. 74–80. 2. <i>Влах М.</i> Вербальна мова суспільної	(2 год. / –)	До наступного заняття

<p>мови географічної освіти і науки.</p> <p>2. Часопросторовий розвиток міжнародної мови освіти і науки (шумерська, аккадська, арамейська, єгипетська, фінікійська, давньогрецька, латинська, арабська, французька, німецька, англійська мови).</p> <p>3. Просторове зміщення і розширення впродовж історичного часу зон впливу мов як засобу міжнародної освітньої і наукової комунікації.</p>	<p>Самостійна робота</p>	<p>географії: становлення і розвиток : монографія / М. Влах. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. – С. 51–64.</p> <p>3. Навчальні програми, підручники, навчально-методичні посібники, рекомендовані МОН. URL: https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programipidruchniki-ta-navchalno-metodichni-posibniki-rekomendovani-mon.</p>	<p>Опрацювати питання лекції з рекомендованої літератури. (6 год. / –)</p>
---	--------------------------	--	--

**Другий змістовий модуль
«Геоісторичний підхід до вивчення окремих тем
шкільної освіти»**

<p>7.</p>	<p>Античні витoki сучасної освіти і науки</p> <p>1. Антична натурфілософія і зародження освіти і науки в сучасному розумінні.</p> <p>2. Природничо-географічні погляди античних учених і зародження сучасних наукових напрямів географічного землезнання.</p> <p>3. Суспільно-географічні погляди античних учених і зародження наукових напрямів географічного землезнання.</p> <p>4. Проблема взаємодії природи і суспільства: еволюція поглядів.</p> <p>5. Грецизми і латинізми в мові освіти і науки.</p>	<p>Лекція</p> <p>Самостійна робота</p>	<p>1. <i>Влах М.</i> Античні витoki сучасної географії: концептуальний підхід / М. Влах // Історія української географії : всеукр. наук.-теор. часопис. – 2017. – Вип. 35. – С. 56–63.</p> <p>2. <i>Влах М.</i> Геродот як предтеча географічного українознавства / М. Влах // Історико-географічні дослідження в Україні : зб. наук. праць. – Київ : Ін-т історії НАН України, 2019. – Вип. 14. – С. 7–17.</p> <p>3. <i>Влах М.</i> Історія географії : навч. посіб. / М. Влах; 2-е вид., доп. і перероб. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. – С. 62–81, 308–320.</p> <p>4. Навчальні програми, підручники, навчально-методичні посібники, рекомендовані МОН. URL: https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programipidruchniki-ta-navchalno-metodichni-posibniki-rekomendovani-mon.</p> <p>5. <i>Шаблій О. І.</i> Основи загальної суспільної географії: підручник / О. І. Шаблій. – Львів : Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – С. 70–106.</p>	<p>(2 год. / 2 год.)</p> <p>Опрацювати питання лекції з рекомендованої літератури. (5 год. / 13 год.)</p>	<p>До наступного заняття</p>
<p>8.</p>	<p>Античні витoki сучасної освіти і науки</p>	<p>Семінарське заняття</p>	<p>1. <i>Влах М.</i> Античні витoki сучасної географії: концептуальний підхід / М. Влах // Історія української географії : всеукр. наук.-теор. часопис. – 2017. – Вип. 35. – С. 56–63.</p> <p>2. <i>Влах М.</i> Геродот як предтеча географічного українознавства / М. Влах // Історико-географічні дослідження в Україні : зб. наук. праць. – Київ : Ін-т історії НАН України, 2019. – Вип. 14. – С. 7–17.</p> <p>3. <i>Влах М.</i> Історія географії : навч. посіб. / М. Влах; 2-е вид., доп. і перероб. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. –</p>	<p>(2 год. / –)</p> <p>1. Суть натурфілософських уявлень античного світу.</p> <p>2. Історичні корені давньогрецької натурфілософії.</p> <p>3. Особливості поглядів на Землю учених мілетської та піфагорійської шкіл давньогрецької</p>	<p>До наступного заняття</p>

			<p>С. 62–81, 308–320.</p> <p>4. Навчальні програми, підручники, навчально-методичні посібники, рекомендовані МОН. URL: https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programipidruchniki-ta-navchalno-metodichni-posibniki-rekomendovani-mon.</p> <p>5. <i>Шаблій О. І.</i> Основи загальної суспільної географії: підручник / О. І. Шаблій. – Львів : Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – С. 70–106.</p>	<p>натурфілософії.</p> <p>4. Використання в шкільній освіті опису Скіфії Геродота.</p> <p>5. Загальноземлезнавчі погляди Аристотеля.</p> <p>6. Математико-географічні ідеї античних учених (Піфагор, Клавдій Птолемей, Ератосфен).</p> <p>7. Проблема взаємодії природи та суспільства в античній натурфілософії. Географічний матеріалізм античних учених.</p> <p>8. Співвідношення гуманітарного та природничо-наукового аспектів у працях античних учених (Платон, Страбон).</p>	
		Самостійна робота		(5 год. / –)	
9.	<p>Вивчення в середній школі історії формування загальногеографічної карти світу.</p> <p>1. Розширення уявлень про Ойкумену за навчальною програмою з географії в середній школі.</p> <p>2. Хронологія територіальних відкриттів і досліджень та її значення для засвоєння навчального матеріалу шкільної географії та історії світу.</p> <p>3. Культурний дифузійнізм та його вплив на формування карти світу.</p> <p>4. Україноцентричний підхід до вивчення історії територіальних відкриттів.</p> <p>5. Значення методу історико-культурної топонімії для вивчення географічної карти світу.</p>	Лекція	<p>1. <i>Влах М.</i> Історія географії : навч. посіб. / М. Влах; 2-е вид., доп. і перероб. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. – С. 82–97, 188–196.</p> <p>2. Навчальні програми, підручники, навчально-методичні посібники, рекомендовані МОН. URL: https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programipidruchniki-ta-navchalno-metodichni-posibniki-rekomendovani-mon.</p>	(2 год. / –)	До наступного заняття
		Самостійна робота		Опрацювати питання лекції з рекомендованої літератури. (5 год. / –)	
10.	<p>Геоісторичний підхід до вивчення глобального політичного простору в</p>	Лекція	<p>1. <i>Влах М.</i> Історія географії : навч. посіб. / М. Влах; 2-е вид., доп. і перероб. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. –</p>	(2 год. / –)	До наступного

	<p>середній школі.</p> <p>1. Поняття політичної карти світу: розширення обсягу.</p> <p>2. Історичні етапи формування політичної карти світу.</p> <p>3. Вплив територіальних і аквально-відкриттів на формування колоніальних систем держав світу.</p> <p>4. Сучасний португало-, іспано-, франко-, англомовний Світи як наслідок територіальних відкриттів і колонізації.</p> <p>5. Сучасні політичні, економічні, військово-політичні міжнародні організації та історичний контекст їхнього заснування.</p>	Самостійна робота	<p>С. 82–97.</p> <p>2. <i>Дністрянський М. С.</i> Геополітика : навч. посіб. / М. С. Дністрянський. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. – С. 126–212.</p> <p>3. Навчальні програми, підручники, навчально-методичні посібники, рекомендовані МОН. URL: https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programipidruchniki-ta-navchalno-metodichni-posibniki-rekomendovani-mon.</p>	Опрацювати питання лекції з рекомендованої літератури. (5 год. / –)	заняття
11.	<p>Історична регіоналістика в шкільній освіті.</p> <p>1. Історична регіоналістика як трансдисциплінарний науковий напрям і навчальна дисципліна.</p> <p>2. Поняття «історико-географічний регіон (область, земля)» на класичному, некласичному та постнекласичному етапах розвитку науки.</p> <p>3. Вивчення історичної регіоналізації Світу в шкільній географії.</p> <p>3. Історико-географічна регіоналізація України в сучасному соціально-економічному, політичному, адміністративно-територіальному контекстах: безпеки і переваги.</p>	<p>Лекція</p> <p>Самостійна робота</p>	<p>1. <i>Дністрянський М. С.</i> Політична географія України : навч. посіб. / М. С. Дністрянський. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. – 348 с.</p> <p>2. <i>Заставний Ф. Д.</i> Україна. Природа, населення, економіка / Ф. Д. Заставний. – Львів : Апріорі, 2011. – С. 349–388.</p> <p>3. <i>Заставний Ф. Д.</i> Українські етнічні землі / Ф. Д. Заставний. – Львів : Світ, 1993. – 176 с.</p> <p>4. Навчальні програми, підручники, навчально-методичні посібники, рекомендовані МОН. URL: https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programipidruchniki-ta-navchalno-metodichni-posibniki-rekomendovani-mon.</p> <p>5. Соціально-економічна географія України : навч. посіб. / за ред. Шаблія О. І. [вид. 2-е, перероб. і доп.]. – Львів : Світ, 2000. – С. 153–168.</p>	<p>(2 год. / 2 год.)</p> <p>Опрацювати питання лекції з рекомендованої літератури. (5 год. / 13 год.)</p>	До наступного заняття
12.	<p>Історична регіоналістика в шкільній освіті.</p>	Семінарське заняття	<p>1. <i>Дністрянський М. С.</i> Політична географія України : навч. посіб. / М. С. Дністрянський. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. – 348 с.</p> <p>2. <i>Заставний Ф. Д.</i> Україна. Природа, населення, економіка / Ф. Д. Заставний. – Львів : Апріорі, 2011. – С. 349–388.</p> <p>3. <i>Заставний Ф. Д.</i> Українські етнічні землі / Ф. Д. Заставний. – Львів : Світ, 1993. – 176 с.</p> <p>4. Навчальні програми, підручники, навчально-методичні посібники, рекомендовані МОН. URL: https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programipidruchniki-ta-navchalno-metodichni-posibniki-rekomendovani-mon.</p>	<p>(2 год. / –)</p> <p>1. Трансдисциплінарна сутність поняття «історико-географічний регіон (область, земля)».</p> <p>2. Критерії історико-географічної регіоналізації.</p> <p>3. Історико-географічна регіоналізація і сучасна політична карта світу.</p> <p>4. Українські</p>	

			5. Соціально-економічна географія України : навч. посіб. / за ред. Шаблія О. І. [вид. 2-е, перероб. і доп.]. – Львів : Світ, 2000. – С. 153–168.	історико-географічні землі у складі інших держав (Білорусь, Польща, Росія, Румунія, Словаччина). 5. Можливості та обмеження використання геоісторичного матеріалу в концепціях територіального розвитку.	
		Самостійна робота		(5 год. / –)	
	Аудиторні години (денна / заочна)			24 год. / 12 год.	
	Самостійна робота			66 год. / 78 год.	
	ІНДЗ			18 год. / –	
	УСЬОГО			90 год. / 90 год.	